

“TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ” HAKKINDA TEVDAK EĞİTİM KOMİSYONU GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Ankara, İstanbul, İzmir, Edirne, Erzurum ve Zonguldak’taki 16 tarihi devlet lisesinin mezunlarının okullarının sorunlarının giderilmesine katkıda bulunmak üzere 1980’li ve 90’lı yıllarda kurdukları Eğitim Vakıflarının çatı kuruluşu olan TEVDAK (Türk Eğitim Vakıfları Dayanışma Konseyi Derneği) Eğitim Komisyonu, Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı ve 26 Nisan 2024 tarihinde kamuoyunun görüşlerine sunduğu “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” başlıklı müfredat taslağını bir hafta gibi kısa sürede incelemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırladığı “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” başlıklı müfredat taslağı; 1’i Öğretim Programları Ortak Metni, 1’i Okul Öncesi Eğitim Programı ve 25 İlkokul, Ortaokul ve Lise Dersi Öğretim Programı olmak üzere 27 dosyadan ve toplam 3500 sayfadan oluşmaktadır. Bakanlığımız, 10 yılda 700 öğretmen ve 300 akademisyen tarafından hazırlandığını açıkladığı bu müfredat taslağının, kamuoyu tarafından bir haftada değerlendirilmesini istemiştir. Eğitimimizin geleceği için büyük önem arz eden 3500 sayfalık müfredat taslağının bir haftada bilimsel, şeffaf, kapsayıcı bir şekilde değerlendirilmesi mümkün değildir. TEVDAK Eğitim Komisyonu olarak Model’i değerlendirmeden önce bu konuda 10 yıldır mesai harcayan 1000 civarındaki öğretmen ve akademisyeni kutluyoruz ve bakanlığımıza da teşekkür ediyoruz. Bu kapsamlı müfredat taslağını bu kısa sürede bütüncül bir yaklaşımla gözden geçirerek aşağıdaki görüş ve önerileri tespit ettik.

1. Milli Eğitim Bakanlığı, 2000’li yılların başından itibaren; 2005, 2013 ve 2018 yıllarında öğretim programlarında değişiklik yapmış ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi ile de müfredat ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. 26 Nisan 2024 tarihinde açıklanan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” ile de bütün müfredat tamamen değiştirilmiştir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti’nin yüz yıllık eğitim müktesebatı tamamen yok sayılmaktadır. Halbuki, bakanlığın bu zengin müktesebattan da yararlanması gerekmektedir. Müfredatın bu kadar sık değiştirilmesi, hem kurumsallığa, hem elde edilen kazanım ve tecrübelerin kaybolmasına, hem de öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitime uyumunda çeşitli sorunlara yol açabilir.

2. *Öğretim Programları Ortak Metni*’nin “1.2. Öğretim Programlarının Genel Amaçları” başlıklı bölümünde öğretim programlarının, 1739 sayılı *Millî Eğitim Temel Kanunu*’nun 2. maddesinde ifade edilen “*Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları*” ile “*Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri*” esas alınarak hazırlandığı belirtilmiştir. Millî Eğitim Temel Kanunu’nun “*Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları*” ile ilgili 2. maddesinde “*Türk Millî Eğitiminin genel amacınının, Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında İfadesini bulan Türk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek*” olduğu belirtilmiştir.

Öğretim Programları Ortak Metni’nin 1. maddesinde: “*Köklerden geleceğe*” (s: 4) başlığı altında “*Eğitim birçok bileşeni olan bir bütündür. Bir ayağı geçmişte duran eğitimin diğer ayağı*

insanlığın geleceğine ufuklar açan bir kapıdır. Millî ve manevî değerler manzumesi ile maddi gelişmenin zirvesini hedefleyen bu süreçte temeli milletimiz oluşturur” denilmektedir.

Çocuklarımızın ve gençlerimizin kanunda belirtildiği gibi, “*Türk Milletinin milli, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan*” fertler olarak yetiştirilmesi için, ders çeşitlerinin ona göre seçilmesi ve müfredat programlarındaki ünitelerin, “*millî, dinî, insanî ve ahlâkî*” konularda dengeli bir şekilde dağıtılması gerekir. Çocuklarımızda ve gençlerimizde millî ve manevî kimliğin inşası için, ayırım yapmadan bütün millî ve dinî bayramlar ile geleneksel günlere gereken önem verilmelidir.

3. Bakanlık, yeni müfredatın hazırlanırken, dünyada değişen durum ve ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenebilecek şekilde esnek bir yapı benimsendiği belirtilmiştir. Dünyanın değişen şartları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulurken, ülkemizin bölgelerinin ve hatta illerinin eğitim, sosyal, kültürel, ekonomik ve coğrafi farklılıkları ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak müfredat içerikleri buna göre belirlenmelidir. Bölgelerin ve illerin yerel ihtiyaçlarına göre seçmeli dersler belirlenip müfredatı hazırlanmalıdır. Ayrıca üstün zekalı çocukların yeteneklerini ortaya çıkaracak, bilimsel bir eğitim programına da ihtiyaç bulunmaktadır. Müfredatlar hazırlanırken okul türleri de göz önünde bulundurulmalı, aynı dersin müfredatı, okulların türüne göre ya seyreltilmeli ya da ek ünitelerle desteklenmelidir. Tek tip müfredat ve aynı dersler, eğitimde bölgeler, okullar ve öğrenciler arasında eşitsizliğe yol açabilir.

4. Bakanlığımızca Yeni müfredatın, gelecek eğitim öğretim yılından itibaren okul öncesi, ilkökul birinci sınıf, ortaokul beşinci sınıf ve lise dokuzuncu sınıflarda kademeli şekilde uygulanmaya başlanacağı belirtilmektedir. “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” gibi köklü müfredat değişikliğini içeren öğretim programları hayata geçirilirken mutlaka bir pilot uygulama sürecine ihtiyaç bulunduğu hususu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun için her öğretim kademesinde değişik bölgelerde, değişik türlerde okullar belirlenerek yeni müfredatın hazırlanma ilke ve amaçlarına uyum sağlanıp sağlamadığı değerlendirilmelidir. Programın başarılı olduğu tespit edildikten sonra ülke genelinde uygulanmalıdır.

5. “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” ile yeni hazırlanan temel derslerin müfredatının, başarı ile uygulanması için bir milyon üzerindeki öğretmenin mutlaka hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerekir. Sürece hız kazandırılması için bu eğitim dijital ortamda öğretmen ağları ile de gerçekleştirilebilir, videolar hazırlanabilir. Ayrıca ilk defa karşılaşılabilecek kavramların ve boyutların, öğretme öğrenme süreçlerine yansıtılabilmesi için en kısa zamanda eğitim materyalleri ve ders kitapları hazırlanarak okullara ve öğretmenlere ulaştırılmalıdır.

6. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni’nde, Türkçe öğretimini üzerinde ayrı bir önemle durulmasına rağmen, taslak öğretim programlarının metinlerinde, günümüzde fazla kullanılmayan bazı Osmanlıca kelime ve kavramlara yer verilmesi açık ve anlaşılır olmalarını güçleştirmektedir. Yeni müfredatta yüzde 35’lik oranda bir seyreltmeye gidildiği belirtilirken, Model’in en önemli hedeflerinden olan Türkçe’nin etkin kullanımını ve öğretimini sağlamak için dilinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bakanlığın Model’le ilgili genel açıklamasında: “Öğrenci profili oluşturulurken zamansal bütünlük, ontolojik bütünlük ve epistemolojik bütünlüğü sağlama yanında aksiyolojik olgunluk da dikkate alındı” ifadesi kullanılmaktadır. Türkçenin doğru

öğretimi ve etkin kullanımını temel politika kabul edilen bir eğitim sistemi ile ilgili metinler oluşturulurken yabancı dillerden dilimize geçen kelimeler yerine Türkçe karşılıklarının kullanılması, ifadelerin rahat anlaşılması bakımından önemlidir.

7. Yeni öğretim programının yüzde 35 oranında seyreltilmiş olduğunun belirtilmesine rağmen, uygulanmakta olan programlara göre kazanım ve kavram yükünün arttığı görülmektedir. Kazanımlar yeni programda, öğrenme çıktıları olarak yer almakta, öğrenme çıktıları da beceriler ve süreç bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu durumda kazanım sayıları üç kata yakın artmış görünmektedir. Önceki öğretim programında öngörülen kitap forma sayılarının yeni öğretim programında artmış olması da içerik seyreltme iddiasını etkisizleştirmektedir.

8. Model'in tanıtımında "yerli ve milli" kavramları kullanılmaktadır. Müfredat programlarının "yerli ve milli" olabilmesi, çalışmalarda temel kabul edildiği belirtilen 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen "Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan" nesiller yetiştirilebilmesi için manevi ruhla birlikte millî ruhun da güçlendirilmesine özen gösterilmesi gerekir.

Örneğin; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programı DKAB 6.3.4. (s: 69) bölümünde; "Vatanını sevmenin (D19.1) önemi hakkında öğrencilerin vatanımıza, milletimize, bayrağımıza ve millî marşımıza karşı görev ve sorumluluklarımız olduğunu fark etmeleri sağlanır (OB1). Konuyla ilgili olarak 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü'ne değinilir" denilmektedir. Bu bölümde "15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü"ne temas edildiği gibi, "bütüncül eğitim yaklaşım modeli" gereği, Türk tarihinin iftihar tabloları ve dönüm noktaları olan "26 Ağustos Malazgirt Zaferi, 29 Mayıs İstanbul'un Fethi, 18 Mart Çanakkale Zaferi, 19 Mayıs 1919 Atatürk'ün Samsun'a çıkışı, 23 Nisan 1920 Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşu, 26 Ağustos 1922 Büyük Taarruz, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim 1923 Cumhuriyet'in ilanı" gibi millî günlere, bu günleri bizlere armağan eden "Sultan Alparslan, Fatih Sultan Mehmet ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk" gibi millî kahramanlarımıza da müfredatta yer verilmesi gerekir.

Halen uygulanmakta olan 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredat programında müfredat programında ve ders kitabında; "Dinî ve millî Bayramlar, Cuma günü, Ramazan ayı, Kandil geceleri, Nevruz ve Hıdrellez" konuları yer alırken (5. Ünite, s: 94-103, 9 sayfa), yeni müfredat taslağında (Ramazan ve oruç konuları olsa da) dinî ve millî bayramlar ile Kandil gecelerine, Nevruz ve Hıdrellez günlerine yer verilmemiştir.

Sosyal Bilgiler 5. sınıf, s: 53'te Cumhuriyet Bayramı, 6. sınıf, s: 80'de Milli Bayramlar ve 7. sınıf, s: 106'da 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ifadeleri birer defa bulunmaktadır. Bu maddede sayılan millî bayramlar, 4-8. sınıf programlarında ve 9-12. sınıf programlarında da bulunmamaktadır. Hiç olmazsa bu konulara ortaokul öğretim programlarında yer verilmesi uygun olacaktır.

9. Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programında "edebî dönem bazlı" müfredat yerine, "tür bazlı" müfredata geçilmiştir. Halen uygulanmakta olan Türk Dili ve Edebiyatı müfredatına göre; 9. sınıfta Temel Edebiyat Bilgileri, 10. sınıfta Türk Dili Tarihi ve Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı, 11. sınıfta Tanzimat Edebiyatı'ndan Cumhuriyet Dönemi Edebiyatına kadar olan edebî dönem, 12.

sınıfta ise Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı işlenmektedir. Yeni Model’de ise örneğin roman türü her sınıfta tekrar ele alınmaktadır. Her edebî dönemde yazılan romanın çeşitli yönlerden farklılıkları vardır. Her roman yazıldığı dönemin yurt ve dünyadaki sosyal, kültürel, siyasi ve sanatsal özelliklerini ve edebî akımlarını yansıtır. Bunun için Temel Edebiyat Bilgilerinin, edebiyat terminolojisinin ve Türk Edebiyatı Tarihinin mutlaka öğretilmesi gerekir. Bu, Model’in “bütüncül yaklaşım” anlayışının da bir gereğidir. Edebiyat Tarihi, bir milletin uzun asırlar esnasında geçirdiği fikrî ve hissî gelişmeyi, millî ruhu ve millî hayatı belirten bütün edebî ürünleri inceler ve onun manevi hayatını tasvir eder.

9. Temel bilimlerde bütün dünyada öğretimi verilen konuların müfredattan çıkarılması da doğru değildir. Matematikte “limit ve türev” konularına yer verilip bunlarla ilişkili olan “integral” konusuna yer verilmemesi bilimsel bir yaklaşım değildir. Biyoloji dersi öğretim programında “Darwin’in Evrim Teorisi” ve “Mendel Teorisi”ne yer verilmediği görülmüştür. Halbuki müfredatta bu teorilere yer verilip bu teorilerle ilgili farklı görüşler ve bilimsel itirazlar varsa bunlara da yer verilmeliydi.

10. Model’de Mantık ve Sosyoloji derslerine de yer verilmemiştir. Öğrencilere akıl ilkelerini, doğru düşünme ve akıl yürütme yöntemlerini öğreten ve muhakeme gücünü geliştiren Mantık dersi ve kültür, sosyal yapı, sosyalleşme, bürokrasi, toplumsal kontrol ve toplumsal değişim gibi hayati konuları kapsayan Sosyoloji dersi öğretim programları da mutlaka Model’e eklenmelidir.

10. Model’in tanıtımında “yetkin ve erdemli insan” kavramı kullanılmaktadır. Bu Model’in en büyük eksikliği, kalkınmamızın temel kaynağını oluşturacak nitelikli ve yetkin meslek elemanlarımızı yetiştirecek olan mesleki eğitim kurumlarımızın müfredat programlarının hazırlanmamış olmasıdır.

11. Yeni öğretim programlarının temelini, UNICEF ile hazırlanan K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli’nin oluşturduğu düşünülmekte ise de ortak metinde herhangi bir kaynakçaya yer verilmemiş ve hazırlayanların isimlerinin belirtilmemiş olması önemli bir eksikliklerdir. Ayrıca Ortak Metin’de belirtilen her yaklaşım ve kavram için referanslar eklenmelidir. Bu, metnin bilimsel ve eğitimsel değerini artıracaktır.

12. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin başarılı olabilmesi için YÖK ve ÖSYM ile de ortak bir çalışma yapılarak lise mezunlarının yüksek öğretime geçiş sınavları sorularının da bu Model’e uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

TEVDAK (Türk Eğitim Vakıfları Dayanışma Konseyi Derneği) Eğitim Komisyonu’nun bu görüş ve önerileri göz önünde bulundurularak, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, yeniden gözden geçirilip eksikleri tamamlanıp uygulamaya konulursa Türk Millî Eğitimi açısından yararlı olacağına inanmaktayız.

Kamuoyuna saygılarımızla arz ederiz.

TEVDAK EĞİTİM KOMİSYONU